EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 3.7.2014.
COM(2014) 444 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā īstenots Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Lēmums Nr. 1297/2008/EK par Eiropas uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas modernizācijas (EUTSM) programmu

1. IEVADS

Šis ir ceturtais un nobeiguma ziņojums par Eiropas uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas modernizācijas (EUTSM) programmas īstenošanu.

2008. gada decembra lēmumā[1] sākt šo programmu teikts, ka Komisija "līdz 2010. gada 31. decembrim un pēc tam katru gadu līdz 2013. gadam iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par EUTSM programmas īstenošanu". Turklāt tajā norādīts, ka "līdz 2014. gada 31. jūlijam Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei nobeiguma ziņojumu par EUTSM programmas īstenošanu. Šajā ziņojumā, ņemot vērā Kopienai radušos izdevumus, novērtē no rīcībām radušos ieguvumus Kopienai, dalībvalstīm un statistikas informācijas sniedzējiem un lietotājiem, lai noteiktu potenciālas uzlabošanas jomas."

Ir publicēti trīs ziņojumi, kas attiecas uz 2009. un 2010. gada un 2011. un 2012. gada darba programmām. Šajā ziņojumā sniegts galīgais novērtējumu par EUTSM programmas īstenošanu. Sīkāka informācija par visiem EUTSM programmas rezultātiem ir pieejama īpašā "Statistics Explained" mājas lapā *Eurostat* tīmekļa vietnē[2].

Visas EUTSM darbības ir bijušas saskaņā ar stratēģiju, kas izklāstīta Komisijas 2009. gada 10. augusta paziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei "ES statistikas sagatavošanas metode. Nākamās desmitgades redzējums"[3].

EUTSM programma bija strukturēta tā, lai sasniegtu šādus četrus galvenos mērķus, no kuriem katram bija veltīti vairāki projekti:

1) "**pārskatīt prioritātes un izveidot rādītāju mērķkopumus jaunām jomām**" — noteikt un nolemt, kuras jaunas jomas aprakstīt, kā arī pārskatīt vecās prasības.

2) "**optimizēt ar uzņēmējdarbību saistītas statistikas struktūru**" — integrēt dažādas uzņēmējdarbības statistikas jomas, tostarp koordinēt tiesību aktus, saskaņot metodikas, apvienot un saskaņot statistikas klasifikācijas un uzņēmumu reģistrus ar saistītiem avotiem, iekļaujot starptautiskas uzņēmumu grupas un to datu vākšanu.

3) "**atbalstīt efektīvāka uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas sagatavošanas veida ieviešanu**" — efektīvāk izmantot esošos datus, vienotā sistēmā integrējot savāktos datus vai izmantojot mikrodatu sasaisti, vairāk izmantojot administratīvos datus un izmantojot saskaņotos grāmatvedības standartus.

4) "**modernizēt *Intrastat***" — uzlabot vienkāršoto *Intrastat* sistēmu, saskaņojot metodes, vairāk izmantojot administratīvos datus un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) uzlabojumus[4].

---

1 Saskaņā ar 6. panta noteikumiem Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Lēmumā Nr. 1297/2008/EK par Eiropas uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas modernizācijas (EUTSM) programmu.

2 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/MEETS_programme.

3 COM(2009) 404.

2. MĒRĶU ĪSTENOŠANA UN DARBĪBAS 2009.–2013. GADĀ

2.1. Dalības līmenis un finansējums

Līdz 2013. gada beigām bija pabeigta lielākā daļa projektu un iesniegta lielākā daļa rezultātu. Laikposmā no 2009. līdz 2013. gadam ar EUTSM programmu tika nodrošināts EUR 42,5 milj. finansējums, lai atbalstītu attīstību vairākās uzņēmējdarbības un ar tirdzniecības statistiku saistītās jomās. EUTSM darbības apropriāciju īstenošanas līmenis attiecīgajā periodā bija 87 %[5].

Eiropas Statistikas sistēmas (ESS) sadarbības tīkli (ESS tīkli) bija galvenais EUTSM programmas mērķu īstenošanas rīks. ESS tīkli ir veids, kā izstrādāt jaunus projektus, kuros daži konkrētā jomā ieinteresēti ESS locekļi aktīvi sadarbojas, veicot kopīgus uzdevumus, un pēc tam izplata rezultātus neiesaistītajiem locekļiem. Šāds darba veids rada priekšrocības, ļaujot izmantot sinerģiju, ietaupīt izmaksas un apmainīties ar paraugpraksi, un vienlaikus izstrādāt īpašas darbības, kas ir izdevīgas visai ESS. Kopumā programmas piecu gadu darbības laikā 23 no 32 ESS locekļiem ir piedalījušies vismaz vienā EUTSM programmas finansētā ESS tīklā.

Finansējums tika piešķirts arī individuāliem dotāciju nolīgumiem, kas noslēgti ar valstu statistikas iestādēm (VSI), kā arī dažiem ārējiem pētījumiem, kurus veica līgumslēdzēji. Citus projektus, kuriem nepiešķīra īpašu finansējumu, sagatavoja *Eurostat* un VSI. Lai palīdzētu īstenot programmu, finansējums tika izmantots arī tehniskam un administratīvam atbalstam, piemēram, lai organizētu darbsemināru un uzdevumgrupas ar valstu ekspertiem. Kopumā tika finansētas 93 ikgadējas darbības. Dotācijas ar ESS tīklu starpniecību vai individuālās dotācijas ir izplatītākais instruments darbību finansēšanai (apmēram 90 % no darbības apropriācijām). Līdz 2013. gada beigām 28 no 32 ESS locekļiem ir piedalījušies vismaz vienā EUTSM programmas individuālajā dotācijā.

2.2. 1. mērķis. Pārskatīt prioritātes un izveidot rādītāju mērķkopumus jaunām jomām

Mazāk nozīmīgu jomu noteikšana

2009. gadā tika pasūtīts ārējs pētījums, kas bija paredzēts, lai novērtētu tiesību aktus statistikas jomās, kas bija atzītas par tādām, kurām nepieciešama pārskatīšana. Pētījumā tika konstatēta ievērojama jēdzienu un definīciju saskaņotības pakāpe cieši saistītās jomās, kā arī noteikti daži iespējami atsevišķi projekti un vairākas neatbilstības.

Šie rezultāti bija par pamatu tāda ESS tīkla darbam, kas nodarbojās ar jēdzienu un metožu saskaņotību uzņēmējdarbības un ar tirdzniecību saistītajā statistikā (2. mērķis).

ESS komiteja 2010. gadā pieņēma jaunu stratēģisku pieeju. *Eurostat* ikgadējā stratēģiskajā prioritāšu pārskatīšanā tika noteiktas mazāk nozīmīgās jomas uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikā. Līdz ar to darbība "mazāk nozīmīgu jomu noteikšana" tika izslēgta no

---

4 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/MEETS_programme.

5 Tostarp iekšējie pārvedumi. *Eurostat* 2010. gada darbības pārskatā ziņoja par izņēmumu attiecībā uz EUTSM apropriāciju izmantošanu 2010. gada budžetā. Šis izņēmums tika ņemts vērā, aprēķinot EUTSM darbības apropriāciju izpildes līmeni pirmajos divos gados.

EUTSM programmas jomas. 2010. gada pārskatīšanas rezultātā kā daļa no plašākas diskusijas par t. s. negatīvajām prioritātēm ESS EUTSM programma tika optimizēta un vairākas darbības apvienotas.

Jaunu jomu izveide (uzņēmumu grupas, globalizācija, uzņēmējdarbība)

Pateicoties dažiem pētījumiem, kurus ierosināja EUTSM programmas darbības sākumā, tika sagatavoti ieteikumi par to, kā vislabāk vākt datus statistikā par uzņēmumu grupām un ekonomikas globalizāciju.

Pēc tam, kad programma EUTSM tika optimizēta, ESS tīkls, kas nodarbojās ar lielu un sarežģītu starptautisku uzņēmumu grupu profilēšanu, kā arī ESS tīkls, kas nodarbojās ar globālo vērtību ķēžu mērīšanu, pārņēma turpmāko metodikas darbu un izmēģinājuma datu vākšanas organizēšanu.

Sadarbībā ar ESAO tika izstrādāta Kopīgā uzņēmējdarbības rādītāju programma (*EIP*), lai atbalstītu uzņēmējdarbības politiku ar rādītājiem, kas raksturo šādas jomas: "piekļuve finansējumam", "pētniecība un izstrāde", "inovācija un tehnoloģija", "spējas/prasmes" un "uzņēmējdarbības kultūra".

Patlaban notiek darbs pie strauji augošo inovatīvo uzņēmumu obligāto rādītāju iekļaušanas uzņēmējdarbības (darba devēju) demogrāfijas tiesiskajā regulējumā.

2.3. 2. mērķis. Optimizēt ar uzņēmējdarbību saistītas statistikas struktūru

Jēdzienu un metožu integrācija tiesību aktu sistēmā

Uzņēmējdarbības statistiku apkopo saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kas tika izstrādāti gadu gaitā un ne vienmēr ir saskaņoti, ņemot vērā jēdzienus, jomu, definīcijas, metodiku utt. ESS tīkls, kas nodarbojās ar saskaņotības jautājumiem, analizēja uzņēmējdarbības un ar tirdzniecību saistītās statistikas jēdzienu un metožu iespējamo saskaņotības trūkumu.

ESS tīkls ierosināja pārskatītas statistikas vienību "uzņēmums", "uzņēmumu grupa", "darbības veida vienība" un "vietējās darbības veida vienība" definīcijas kopā ar darbības noteikumiem un datu modeli, lai panāktu vienotu īstenošanu. Patlaban statistikas vienību uzdevumgrupa, kuru *Eurostat* izveidoja 2013. gadā, nodarbojas ar priekšlikumu pilnveidošanu.

Turklāt *Eurostat* un dalībvalstis sāka darbu, lai izpētītu pārskatītās uzņēmumu definīcijas īstenošanas ietekmi uzņēmējdarbības statistikā. 2014. gadā un turpmākajos gados tiks veiktas turpmākas pārstrādāto definīciju un metodikas ietekmes pārbaudes, kas paredzētas ar mērķi ieviest definīcijas un metodiku, ja pārbaudē tiks gūti labi rezultāti.

Turklāt minētais ESS tīkls sagatavoja ieteikumus attiecībā uz metodi, ko izmanto, lai klasificētu statistikas vienības, kuras salīdzināmi izmanto visās statistikas jomās, un attiecībā uz salīdzināmiem dalījumiem, kā arī izlases pamata populācijas metodiku uzņēmējdarbības statistikā. Turklāt ESS tīkls sniedza ieteikumus par mainīgo lielumu sistēmu ar saskaņotu un standartizētu terminoloģiju un par kopējām definīcijām pārnozaru jomām, tostarp skaidrojumus.

Rezultāti tiks iekļauti pamatregulā (ar ko integrē uzņēmējdarbības statistiku), kas vienkāršos un saskaņos spēkā esošos tiesību aktus.

Statistikas izveide par uzņēmumu grupām

EuroGroups reģistra (EGR)[6] mērķis bija nodrošināt konsekventas un saskaņotas apsekojumu sistēmas, kas vajadzīgas, lai sagatavotu augstas kvalitātes statistiku, ar ko mēra globalizāciju, galvenokārt lai sagatavotu ārvalstu saistīto uzņēmumu statistiku un statistiku par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem.

ESS tīkls, kas nodarbojās ar *EGR* metodiku, 2009. gadā izveidoja *EGR* 1.0 redakciju, kā arī organizatorisko tīklu datu apmaiņai starp *Eurostat* un ESS locekļiem. *EGR* ikgadējā izlases pamata populācija, kurā 2009. un 2010. gadā ietilpa 5000 lielākās starptautisko uzņēmumu grupas ar uzņēmējdarbības interesēm ES, 2011. gadā tika paplašināta līdz 10 000 starptautiskām uzņēmumu grupām. 2012. gadā *EGR* 1.0 redakcija tika daļēji pilnveidota un izveidota 2.0 redakcija, tādējādi uzlabojot rezultātu efektivitāti, savlaicīgumu un saskaņotību. Valstu centrālās bankas tika iesaistītas 2012. gadā. Lai izmantotu *EGR* 2.0 redakciju, lietotājiem un datu sagatavotājiem jābūt attālinātai piekļuvei ESS, tāpēc tai ir jādarbojas drošā vidē. Kavējumu dēļ projektā *Infrastructure for Confidential Data Access* (*SICON*) *EGR* 2.0 redakcija 2013. gadā vēl netika pilnībā īstenota, lai gan metodikas izstrāde bija pabeigta.

Valstu līmenī *EGR* īstenošana tika līdzfinansēta, izmantojot individuālos dotāciju nolīgumus.

ESS tīkls, kas nodarbojās ar lielu un sarežģītu starptautisku uzņēmumu grupu profilēšanu, izstrādāja metodiku un pamatnostādnes. ESS tīkls iesaistīja arī tos ESS locekļus, kuri nepiedalījās ESS tīklā, kas nodarbojās ar modeļa profilēšanas darbības metožu pārbaudi, un šīm vajadzībām nodrošināja apmācību un palīdzību. *Eurostat* ir izstrādājis interaktīvu profilēšanas instrumentu, lai veicinātu informācijas apmaiņu starp ESS locekļiem, vienlaikus ievērojot konfidencialitātes noteikumus. ESS tīkls cieši sadarbojās ar ESS tīklu, kas nodarbojās ar saskaņotību pārskatīto uzņēmuma definīciju izstrādē un darbības noteikumiem.

ES apsekojumu veikšana, lai samazinātu uzņēmumu slogu

ES izlases metodes shēmu mērķis, pamatojoties uz dažu dalībvalstu izlasi, ir nodrošināt ticamus ES agregātus to statistikas datu vajadzībām, attiecībā uz kuriem ES agregāts apmierina lietotāju vajadzības. Dažas metodikas tika izstrādātas ES izlases metodes shēmām izraudzītās uzņēmējdarbības statistikas jomās, piemēram, ar kosmosu saistītas darbības, tostarp, kosmosa transports, uzņēmējdarbības strukturālā statistika par uzņēmumiem, kuros nodarbināti 250–499 darbinieki, ārējā ārvalstu saistīto uzņēmumu statistika, IKT ieguldījumi un izdevumi un kultūras statistika. Bija jāanulē izmēģinājuma datu vākšana, kas bija paredzēta, lai pārbaudītu un novērtētu metodiku ar kosmosu saistītajās darbībās un uzņēmējdarbības strukturālajā statistikā par uzņēmumiem, kuros nodarbināti 250–499 darbinieki, jo bija maza atsaucība uzaicinājumam izteikt priekšlikumus.

---

6 Juridiskais pamats tika noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 20. februāra Regulā (EK) Nr. 177/2008, ar ko izveido kopēju uzņēmumu reģistru sistēmu statistikas vajadzībām un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 2186/93 (OV L 61, 5.3.2008., 6. lpp.).

2.4. 3. mērķis. Atbalstīt efektīvāka uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas sagatavošanas veida ieviešanu

Labāk izmantot statistikas sistēmā jau esošus datus, tostarp iespēju veikt aplēses

Darbu pie "datu glabāšanas un datu sasaistes uzņēmējdarbības statistikas sagatavošanā" veica ESS tīkls, kas tika izveidots 2010. gadā. Vispirms ESS tīkls sagatavoja pārskatu par situāciju un nākotnes vajadzībām, kas konstatētas ESS locekļu integrētajās uzņēmējdarbības datu sistēmās.

Tīkla darba programma bija vērsta uz pamatnostādņu, modeļu un ieteikumu sagatavošanu, lai izveidotu statistikas datu glabātuvi. Rezultātā ieguva vispārīgu uzbūvi, kurā sīki aprakstīti procesi un metadati un sniegts ieskats metodikas aspektos. Visaptverošais rezultātu kopums tika atspoguļots rokasgrāmatā, kas paredzēta, lai, veidojot statistikas datu glabātuvi, visā procesa laikā sniegtu norādījumus lietotājiem. Integrētu sistēmu izstrāde prasa daudz laika, un ESS dalībniekiem būtu jāspēj turpināt gūt labumu no citu pieredzes pēc EUTSM programmas darbības beigām, tāpēc *Eurostat* un ESS tīkls ir izveidojis datu glabātuves kompetences centru.

2009. gadā projektā "datu sasaiste tirdzniecības un uzņēmējdarbības statistikā" tika izmantots ārējs pētījums, lai izstrādātu metodikas sistēmu statistikas rādītāju sagatavošanai par ārējo tirdzniecību uzņēmējdarbības raksturlielumu dalījumā. Tika pārbaudīta arī izmēģinājuma datu vākšanas iespējamība. 2013. gadā ESS locekļi izstrādāja un apkopoja plašāku rādītāju kopu, pamatojoties uz tirdzniecības un uzņēmējdarbības mikrodatiem. Plānots jaunos rādītājus iekļaut *TEC* (tirdzniecība uzņēmumu raksturlielumu dalījumā) datubāzē. Tika sagatavoti norādījumi statistikas sagatavošanai par ārējo tirdzniecību uzņēmumu raksturlielumu dalījumā, pamatojoties uz sasaisti starp tirdzniecības datiem un informāciju no uzņēmumu reģistra. Pirmais tirdzniecības rādītāju kopums uzņēmumu raksturlielumu dalījumā tika izveidots arī par pakalpojumiem.

2009. un 2010. gadā tika izstrādāta pieeja, kas bija paredzēta, lai sasaistītu mikrodatus par iegādēm starptautiskajā tirgū un lai veiktu provizorisku analīzi par to ietekmi uz ekonomiku. Pamatojoties uz šo darbību rezultātiem, 2011. gadā tika izveidots ESS tīkls, kas nodarbojās ar globālo vērtību ķēžu mērīšanu. ESS tīkls turpināja izstrādāt pārveidotu apsekojumu par iegādēm starptautiskajā tirgū un īstenoja to; tam sekoja mikrodatu sasaistes pasākumi ar esošiem statistikas datiem (strukturālo uzņēmējdarbības statistiku, ārējās tirdzniecības statistiku, ārvalstu saistīto uzņēmumu statistiku).

ESS tīkls arī nodrošināja saistītu mikrodatu kopu metodiku, ko izmantot ietekmes analīzē par starptautiski sadrumstalotu ražošanas ķēžu uzņēmumiem, piemēram, par ekonomikas veikumu, nodarbinātību un starptautiskās preču tirdzniecības modeļiem. ESS tīkls izstrādāja arī ekonomikas globalizācijas rādītāju kopumu. Kad tie būs īstenoti, tie palīdzēs politikas veidotājiem pieņemt lēmumus, pamatojoties uz labākiem pierādījumiem, un uzraudzīt

ekonomikas globalizāciju/internacionalizāciju. Rezultātā tika sagatavota arī publikācija par ekonomikas globalizācijas mērījumu sistēmas izstrādi[7].

No 2011. līdz 2013. gadam tika veikts projekts "IKT izmantošanas, inovācijas, uzņēmējdarbības strukturālās statistikas un uzņēmumu reģistra datu sasaiste". Galvenie sasniegumi ir šādi:

- izveidota infrastruktūra sadalīto mikrodatu analīzei,
- sagatavoti metadati datu glabāšanas mērķiem,
- izveidoti sasaistīti mikrodati valstu līmenī,
- analizēti iniciatīvas "Digitālā programma Eiropai" temati septiņām prioritārām jomām,
- sagatavoti dati nozares līmenī vairākās valstīs un laika periodos,
- veikts pētījums par apsekojuma metodēm, kas vajadzīgas, lai uzlabotu sasaistīto datu kopu kvalitāti, un
- izstrādāts protokols par piekļuvi daļēji konfidenciāliem datiem.

Jaunā pieeja ļauj sagatavot rādītājus, kas ir salīdzināmi starp visām valstīm, turklāt tos var izsekot līdz datu avotam, un šī pieeja ļauj arī iegūt datus. Šos datus var izmantot, lai analizētu veiktspējas atšķirības IKT izmantošanā dažādās valstīs un nozarēs. Mikroagregētā datu kopa (datu sasaistes procesa un sasaistīto datu kopu analīzes rezultāts) pētniecības vajadzībām būs pieejama, izmantojot *Eurostat* drošā centra iekārtas. Darbs pie apsekojumu stratēģijām tika izmantots kā pamats uzņēmējdarbības statistikas koordinēšanai un saskaņošanai saskaņā ar pamatregulu, ar ko integrē uzņēmējdarbības statistiku (*FRIBS*).

ESS tīkls "Modernas uzņēmējdarbības statistikas metodika (optimāla izlases metode, aplēses, izmantojot modeļus, datu integrācija)", kas tika izveidots 2010. gadā, nodrošināja metodiskus norādījumus, kas vajadzīgi, lai atbalstītu uzņēmējdarbības statistikas ESS modernizāciju un integrāciju. Līdzās metodikas izstrādei attiecībā uz konkrētiem statistikas sagatavošanas posmiem (plāns, datu vākšana un aplēses) ar projekta palīdzību elektroniskā rokasgrāmatā tika apkopots uzņēmējdarbības statistikas metožu kopums. Rokasgrāmata kalpos gan par atsauci, gan par pamatu apmācībai. Iespējams, ka kompetences centrs īstenos turpmākus pasākumus. Šis jautājums tiek izskatīts.

Labāk izmantot ekonomikā jau esošus datus

ESS tīkls, kas nodarbojās ar administratīvo un grāmatvedības datu izmantošanu, tika izveidots 2009. gadā un pētīja praktiskus jautājumus saistībā ar šo datu izmantošanu uzņēmējdarbības statistikas vajadzībām. Galvenie rezultāti ir šādi:

---

[7] *Eurostat*, *Sturgeon, Timothy J.*: *Global Value Chains and Economic Globalisation — Towards a new measurement framework*. Luksemburga (2013).

- pārskats par valstu praksi attiecībā uz administratīvu datu izmantošanu,
- to metožu apraksts, kuras izmanto, lai aplēstu nepilnīgās datu kopas, ja administratīvie dati tiek izmantoti īstermiņa statistikai, un
- rādītāju saraksts, kuru izmanto, lai novērtētu uzņēmējdarbības statistikas kvalitāti, kuras pamatā ir administratīvie dati.

ESS tīkls nodrošināja arī informāciju par statistikas raksturlielumu saiknēm ar starptautiskajiem grāmatvedības standartiem (*IAS*)/starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem (*SFPS*) un ES grāmatvedības direktīvām.

IKT un internets rada milzīgu datu apjomu, ko potenciāli varētu izmantot kā statistikas datus. *Eurostat* 2013. gadā sāka projektu, lai izvērtētu iespējamību izmantot modernas metodikas un rādītājus nolūkā vākt augstas kvalitātes statistiku no netradicionāliem avotiem, piemēram, interneta vai citiem lieliem datu avotiem. Pieredze tika apkopota provizoriskā rokasgrāmatā, kuru var izmantot valstu statistikas iestādes. Tika konstatēti arī lielu datu arhīvi un analizēts to iespējamais potenciāls oficiālās statistikas vajadzībām. Tas ietvēra sarunas ar lielajiem datu īpašniekiem par nosacījumiem attiecībā uz datu izmantošanu VSI un kritēriju izstrādi, lai novērtētu vajadzīgo kvalitāti. Projekta rezultāti veicinās plašāku ESS iniciatīvu "Lielie dati un oficiālā statistika"[8].

Izveidot rīkus efektīvākai datu ieguvei, nosūtīšanai un apstrādei

Dažas VSI saņēma finanšu atbalstu, lai īstenotu tiešsaistes datu vākšanas sistēmas un elektroniskās anketas, konvertēšanas tabulas starp *GAAP* (vispārpieņemtiem grāmatvedības principiem) un statistikas raksturlielumiem, kā arī paplašināmo uzņēmējdarbības pārskatu sniegšanas valodu (*XBRL*). Projekta "Muitas datu labāka izmantošana ārējās tirdzniecības statistikā (*Extrastat*)" palīdzēja ESS locekļiem pielāgot datu vākšanas sistēmas jaunajām muitas sistēmām saskaņā ar muitas tiesību aktiem.

2.5. 4. mērķis. Modernizēt *Intrastat*

Metožu saskaņošana, lai uzlabotu kvalitāti vienkāršotā *Intrastat*

Projekts "Metožu saskaņošana, lai uzlabotu ES iekšējās tirdzniecības statistikas kvalitāti" radās pēc optimizēšanas, kuras rezultātā tika apvienoti divi projekti, proti, "Datu kvalitātes uzlabošana vienkāršotā *Intrastat* sistēmā" un "Asimetrijas samazināšana *Intrastat*". Lai veicinātu saskaņotu un vēlamu praksi, no 2009. līdz 2013. gadam tika izstrādātas *Intrastat* un *Extrastat* tiesību aktu īstenošanas pamatnostādnes.

Dažas dalībvalstis saņēma dotācijas, lai īstenotu šīs metodes un praksi un uzlabotu kvalitāti ES iekšējās tirdzniecības statistikā. Tika turpināts darbs pie asimetriju samazināšanas detalizētā un agregātu līmenī, no 2009. līdz 2012. gadam organizējot ES mēroga saskaņošanas kārtas. 2013. gadā, pirms veikt turpmākus pasākumus, tika novērtēti rezultāti. Dažas dalībvalstis saņēma dotācijas, lai veiktu divpusējus vai daudzpusējus saskaņošanas pētījumus.

[8] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/pgp_ess/about_ess/statistical_committees/dgins.

Administratīvu datu labāka izmantošana

No 2009. līdz 2013. gadam tika sniegts finansiālais atbalsts, lai veicinātu dalībvalstu administratīvo datu izmantošanu, sagatavojot arī ES iekšējās tirdzniecības statistiku. Mērķis bija samazināt informācijas sniegšanas slogu un uzlabot ES iekšējās tirdzniecības statistikas kvalitāti. Darbs bija veltīts administratīvo datu labākai izmantošanai — VAT (pievienotās vērtības nodoklis) un *VIES* (informācijas apmaiņa par pievienotās vērtības nodokli) — *Intrastat* datu vākšanas un apkopošanas sistēmu dažādos posmos.

Tika pētītas potenciālās citu esošo administratīvo datu izmantošanas iespējas par konkrētiem darījumiem, piemēram, tirdzniecību ar kuģiem un lidaparātiem vai gāzi un elektroenerģiju. Izmantojot līdzfinansējumu ar dotāciju nolīgumu palīdzību, desmit dalībvalstīm ir izdevies īstenot instrumentus un metodes, lai labāk izmantotu administratīvos datus, un samazināt administratīvo slogu, kas gulstas uz statistikas informācijas sniedzējiem, kā arī uzlabot datu kvalitāti.

Uzlabot un veicināt datu apmaiņu *Intrastat* vajadzībām

Pateicoties projektiem, kas bija paredzēti, lai izstrādātu instrumentus un metodes datu apmaiņai starp ESS locekļiem *Intrastat* sistēmā, un kurus no 2009. līdz 2012. gadam finansēja, izmantojot dotācijas un līgumus, datu apmaiņā, validēšanā un primāro datu vākšanā vairāk tiek lietoti elektroniski līdzekļi, izmantojot automatizētus un drošus procesus valstu un ES līmenī. Datu vākšanas un sagatavošanas valstu sistēmas tika uzlabotas un optimizētas.

3. SECINĀJUMS

EUTSM lēmumā aprakstītas darbības, kuras bija jāfinansē programmas EUTSM piecu gadu darbības laikā. Samērā daudz iniciatīvu varēja veikt pirmajos divos programmas darbības gados. Tomēr tika veikta budžeta līdzekļu samazināšana un VSI trūka cilvēkresursu.

Tāpēc bija jāveic programmas optimizācija, apvienojot konkrētas iniciatīvas un/vai orientējot tās uz sešām galvenajām jomām, uz kurām attiecas ESS tīkli: jēdzienu un metožu saskaņošana, *EGR*, lielu un sarežģītu starptautisku uzņēmumu grupu profilēšana, mikrodatu sasaistīšana un datu glabāšana statistikas sagatavošanas procesā, uzņēmējdarbības statistikas metodika un administratīvo un grāmatvedības datu izmantošana.

Līdz 2013. gada beigām šie ESS tīkli bija paveikuši iespaidīgu darba apjomu tādās jomās kā *EGR* metodika, profilēšana, administratīvo datu izmantošana, tiesību aktu saskaņošana, datu glabāšana un datu sasaistīšanas iniciatīvas. Svarīgākie rezultāti ir metodikas ieteikumi par dažādām uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas jomām. Ieteikumi ir paredzēti, lai atvieglotu datu kopu integrāciju un, ja tiks īstenoti, tas varētu samazināt uzņēmumu statistikas slogu.

Turklāt tika izmantots daudz individuālo dotāciju, lai atbalstītu ESS locekļu darbu tādās jomās kā *EGR*, mikrodatu sasaiste, administratīvo datu izmantošana, uzņēmumu datu nosūtīšanas atvieglošana VSI un labāka administratīvo datu izmantošana un instrumentu un metožu izstrāde datu apmaiņai *Intrastat* sistēmā.

Tika veikts neliels pasūtījumu skaits pakalpojumu iegādei tādās jomās kā labākas *Intrastat* datu apmaiņas sistēmas, profilēšanas īstenošana un pārbaude un ES izlases metožu shēmu izstrāde, kas vajadzīgas, lai sagatavotu ES agregātus.

Gan dotācijas, gan līgumi veicināja ESS tīklu gūtos rezultātus; galvenokārt tika izstrādāta metodika vai veikta priekšizpēte. Turklāt tie ir veicinājuši uzlabojumus minētajās jomās valsts līmenī.

EUTSM programmas priekšrocības Savienībai, dalībvalstīm, statistikas datu sniedzējiem un lietotājiem ir grūti novērtēt skaitliski, jo ieguldījumi materiālā izteiksmē atmaksāsies tikai pakāpeniski laika gaitā. Lielākā daļa darbību tieši vai netieši bija veltītas uzņēmējdarbības statistikas sagatavošanas efektivitātes uzlabošanai, piemēram, veicinot integrāciju, galveno sagatavošanas procesu inovāciju un zināšanu pārnesi ESS. Efektivitātes uzlabošana samazinās uzņēmumu administratīvo slogu. Tas būtu jāpanāk saskaņā ar Komisijas pastāvīgajiem centieniem uzlabot Savienības tiesību aktus, lai veicinātu vēl lielāku ES ekonomikas izaugsmi[9]. EUTSM programma bija daļa no statistikas jomas ieguldījuma šajā sakarā.

Bez EUTSM programmas dažas dalībvalstis būtu nekoordinēti ieguldījušas līdzekļus uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas modernizācijā. Tāpēc tiktu iegūti rezultāti, kas nebūtu salīdzināmi ar citās ES dalībvalstīs gūtajiem rezultātiem, radot problēmas Eiropas agregātu sagatavošanā. Dažas dalībvalstis neveiktu atbilstošus pasākumus un attīstības tempu ziņā atpaliktu tādās jomās kā globalizācija, un tādēļ netiktu atspoguļotas Eiropas statistikā. Vairākas dalībvalstis darītu dubultu darbu, veicot līdzīgus uzdevumus un atkārtojot kļūdas.

Robežizmaksas, kas dažās dalībvalstīs rodas, īstenojot pieejas, lai sekmīgi modernizētu uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistikas sistēmas, iespējams, ir daudz mazākas, nekā izstrādājot pilnīgi jaunas sistēmas. Nekoordinēti centieni būtu radījuši situāciju, kad potenciālie ietaupījumi nebūtu bijuši iespējami.

EUTSM programmas mērķis bija ne tikai samazināt informācijas sniegšanas slogu, bet arī izskatīt iespēju izveidot jaunus statistikas sagatavošanas procesus un jaunu statistikas informāciju, lai statistika joprojām būtu atbilstoša lietotāju vajadzībām. Jaunas informācijas prasības varētu palielināt informācijas sniegšanas slogu attiecībā uz dažādām nozarēm. Statistikas procesu un statistikas darbību pārveidei nepieciešami turpmāki centieni un ieguldījumi.

Lai pilnībā izmantotu iespējas nodrošināt ES labāku un atbilstošu uzņēmējdarbības un tirdzniecības statistiku, vienlaikus samazinot uzņēmumu slogu, ko rada statistika, bija jāveic ieguldījumi, lai atjaunotā sistēma sāktu darboties. Vairākās dalībvalstīs ir pārbaudītas dažas jaunas un izmaksu ziņā lietderīgākas datu vākšanas sistēmas (savienojot esošos datus un alternatīvas datu vākšanas metodes, kas nav tradicionālie apsekojumi), lai radītu modeļus, kas piemērojami visiem. Apmaiņa ar pieredzi un labu praksi (ESS tīkli) bija šīs programmas pamatā.

---

9 http://ec.europa.eu/smart-regulation/index_en.htm.

EUTSM programmas tiešs turpinājums bija *Eurostat* sāktā ar uzņēmējdarbību saistītās statistikas pamatīgā pārskatīšana un integrācija, izmantojot vienotu tiesisko regulējumu, kas vajadzīgs, lai vāktu, apkopotu, nosūtītu un izplatītu statistiku par uzņēmējdarbības nozares saimniecisko darbību (*FRIBS*). Patlaban *Intrastat* tiek uzskatīts par laikietilpīgāko jomu, kas rada vairāk nekā 50 % no kopējā uzņēmumu statistikas sloga[10]. Kā daļu no *FRIBS Eurostat* plāno reformēt *Intrastat*[11], izmantojot tā saucamo starptautisko tirdzniecības kopu vai kopējā tirgus statistiku (*SIMSTAT*). Īpaša vērība tiks veltīta mazākām ES dalībvalstīm. Ar to tiek risināts jautājums par *Intrastat* vienkāršošanu un saistīto statistikas datu kvalitāti.

10 http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/admin_burden/docs/enterprise/files/abst09_statistics_en.pdf.

11 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Regula (EK) Nr. 638/2004 par Kopienas statistiku dalībvalstu savstarpējās preču tirdzniecības jomā un par Padomes Regulas (EEK) Nr. 3330/91 atcelšanu (OV L 102, 7.4.2004., 1. lpp.).